

zuiver

OKTOBER 2010 / magazine voor relaties van WML

04

Veilig water is door en door gecontroleerd

Nu in heel Limburg zachter water

Op weg naar innovatieve bluswater-
voorzieningen

wml
Limburgs drinkwater

De wereld in beweging

Het is een gevoel dat een mens zo af en toe overvalt. Los van de subjectieve waarneming en het eigen wereldbeeld, kun je er nauwelijks omheen dat we in een turbulente wereld leven. De waarheid van gisteren lijkt die van vandaag niet meer. Er worden, terecht, steeds meer en andere eisen gesteld aan organisaties. Daarom is het goed om te weten dat u altijd al op de kwaliteit van het kraanwater aan kon en dat in de toekomst ook kunt blijven doen. Door de strenge eisen is de kwaliteit van het kraanwater in Europa nergens zo hoog als in Nederland. Het water wordt op basis van door de World Health Organization (WHO) en Nederlandse overheid vastgelegde normen streng gecontroleerd. U leest er alles over in ons coverartikel.

Bijzonder trots zijn we op de afronding van het Limburgse onthardingsproject. In een periode van ruim tien jaar realiseerden we vier grote installaties waar we de kalkafzettendheid van het water verminderen, het drinkwater zachter maken als het ware. Bij de bepaling van het 'zachter water gebied' keken we niet alleen naar de absolute hardheid van het water, maar betrokken we ook – en dat is redelijk uniek in Nederland – onze klanten en hun beleving ten aanzien van het ongemak dat

hard water geeft. Naast de voor de hand liggende installaties in Heerlen en Maastricht, leidde dat tot aanvullende ontharding in het Midden-Limburgse Hunsel en Ospel.

Net zoals u op de vanzelfsprekende kwaliteit en beschikbaarheid van het drinkwater aan kunt, zo kan de brandweer erop aan dat er genoeg WML-water is om mee te blussen. Voldoende bluswatercapaciteit is echter niet meer in alle gevallen een vanzelfsprekendheid. Vanuit WML's primaire taak – de drinkwatervoorziening – kan een tegengesteld belang voor de blustaak ontstaan. Het is dan goed om te weten dat WML en het bevoegd gezag – de Limburgse gemeentes – in gezamenlijkheid aan een oplossing werken.

Ria Doedel
Directeur WML

Zachter water 3 / Drinkwatercontrole van bron tot kraan 4 / Klant is koning 7 / Broedende zangvogels en bloemrijke graslanden 8 / Klanttevredenheid 10 / Voldoende bluswater is óók vurige wens van WML 12 / Over water 16 /

Zuiver is een uitgave van WML, **Concept, vormgeving en eindredactie** Zuiderlicht, **Illustratie** Cyprian Koscielniak, **Fotografie** Mark Kuipers, Bert Janssen, **Druk** Andi Druk, **Redactie** Edwin Hendriks (WML), Zuiderlicht, **Tekst** Loek Kusiak, John Custers, Zuiderlicht

Een comfortabel zachte afdronk

Onze klanten vroegen ons om zachter water. Dus wij maakten het kraanwater zachter. Met de afronding van ons vierde en laatste onthardingsproject in het Midden-Limburgse Ospel stroomt voortaan uit alle kranen in Limburg water met een lagere kalkafzettendheid. Niet alleen beter voor verwarmingselementen in warmwaterapparaten, maar ook voor sanitair en servies. En beter voor ieders portemonnee want er zijn minder chemische producten voor ontkalken nodig. Ook op zeep, waspoeder en vaatwasmiddel kunt u voortaan bezuinigen. Zachter water is zacht voor mens en milieu.

OKTOBER 2010

zuiver

Drinkwater- controle van bron tot kraan

Door de strenge eisen is de kwaliteit van het drinkwater in Europa nergens zo hoog als in Nederland.

Sinds juli 2009 werkt WML met Brabant Water en Evides samen in Aqualab Zuid, dat voor de drie waterbedrijven controleert of het drinkwater aan de wettelijke en bedrijfseigen normen voldoet. Een proces waarbij de precisie en kwaliteit op tal van manieren is geborgd. Zo zijn 2,6 miljoen huishoudens in Zuid-Nederland altijd verzekerd van veilig drinkwater. Daarnaast bewaakt het laboratorium ook voor derden of hun water aan de specifieke eisen voldoet.

Het controleren van drinkwater is een nauwkeurig proces dat aan strenge eisen moet voldoen. “Dat begint al bij de monsterneming”, vertelt Rian Brokx, algemeen directeur van Aqualab Zuid. “Bij ons werken dertig monsternemers die allemaal opereren volgens strenge kwaliteitsnormen. Om maar een eenvoudig voorbeeld te noemen: een monsternemer moet altijd opletten dat hij het water niet met zijn vingers aanraakt, anders zit het meteen vol met bacteriën. Ook moeten de monsters altijd binnen een vastgesteld aantal uren door het laboratorium in behandeling zijn genomen.”

Strenge eisen

De strenge monsterneming is exemplarisch voor de manier waarop Aqualab Zuid voor WML, Brabant Water en Evides de wettelijk voorgeschreven meetprogramma's uitvoert. Het laboratorium, waar zo'n honderd mensen werken, controleert of de watermonsters, die worden genomen op productielocaties én uit de kraan, voldoen aan de wettelijke normen. “Daarbovenop doen we extra controles na bijvoorbeeld reparaties in het leidingnet en hanteren de waterbedrijven nog eigen criteria. Zo wil WML dat we ook de kalkafzettende eigenschappen van het drinkwater controleren. In totaal testen wij per jaar zo'n 400.000 watermonsters op de aanwezigheid van bacteriën en bijvoorbeeld algen en zware metalen, bestrijdingsmiddelen en resten van geneesmiddelen. We testen dus biologisch en chemisch. Slechts een paar keer per jaar is er sprake van een serieuze overschrijding van de normen. Die is vrijwel nooit zo ernstig dat de gezondheid in gevaar is. Door de strenge eisen is de kwaliteit van het drinkwater in Europa nergens zo hoog als in Nederland.”

Als er sprake is van een overschrijding, verricht Aqualab Zuid altijd extra controles. Pakken ook die verkeerd uit, dan gaat het laboratorium samen met het waterbedrijf op zoek naar de oorzaak van het probleem en de mogelijke oplossingen. Alles gebeurt volgens vastgelegde kwaliteitsprotocollen, die zijn goedgekeurd door de Raad van Accreditatie, aldus Brokx. “De Raad controleert elk jaar ons kwaliteitssysteem. Daar zitten zo veel dubbele checks in dat fouten haast zijn uitgesloten. En mochten ze toch een keer voorkomen – iedereen maakt fouten – dan wordt dat altijd op de juiste manier gemeld en gecorrigeerd.”

Vele typen water

Aqualab Zuid werkt niet alleen voor de drie drinkwaterbedrijven, maar ook voor andere bedrijven en instellingen zoals nierdialyse-afdelingen van ziekenhuizen, bedrijven die vaccins of geneesmiddelen maken, bedrijven in de waterindustrie en voedingsmiddelenindustrie zoals brouwerijen, zwembaden en sauna's. Het laboratorium kan haar diensten ook inzetten voor industrieën die bijvoorbeeld alleen met gedemineraliseerd water werken. "Er zijn vele verschillende typen water en elk water heeft zijn eigen toetsingscriteria", besluit Brokk. "Al die criteria kunnen wij in ons computersysteem opslaan en daardoor kunnen we, binnen de grenzen van wat logistiek mogelijk is, eigenlijk alles onderzoeken en beoordelen."

Harry Römgens: "De waterkwaliteit moet op de agenda van overheden en bedrijven blijven."

RIWA-Maas lobbyt voor kwaliteit

WML werkt met andere drinkwaterbedrijven samen in RIWA-Maas (RIWA staat voor Rivier-Waterbedrijven). Al deze bedrijven halen (een deel van) hun drinkwater uit de Maas. RIWA-Maas werkt preventief aan de kwaliteit van het Maaswater, als onderdeel van een gezamenlijk monitoringsprogramma om de waterkwaliteit in de hele keten optimaal te houden. Harry Römgens, manager Markt en Infra bij WML en per 1 november de nieuwe directeur van het samenwerkingsverband zegt: "Ons doel is de verontreiniging van het Maaswater zo ver terug te dringen dat er op een natuurlijke en eenvoudige manier drinkwater van kan worden gemaakt. Dat doen we door lobbywerk naar en samenwerkingsprojecten met overheden, industrie en agrarische sector. We pleiten bijvoorbeeld voor het gebruik van minder of biologisch afbreekbare bestrijdingsmiddelen en zuivering van afvalwater vóór het de Maas instroomt."

RIWA-Maas heeft succes met haar werk. Het Maaswater is door de jaren heen schoner geworden. "Tegelijkertijd zien we nieuwe fenomenen opduiken, zoals de resten van geneesmiddelen", aldus Römgens. "Er blijven zorgen en daarom moeten we onze alertheid niet verliezen. De waterkwaliteit moet op de agenda van overheden en bedrijven blijven."

Klant is koning

Café Sjiek in Maastricht schenkt Sjiek tafelwater. Heerlijk zacht en smakelijk water dat gewoon uit de kraan komt. Ze serveren het bovendien gratis. Mooi gebaar naar de klant. Bovendien werkt het sneller en scheelt het ruimte: meer dan drie kratten flesjes per dag!

Naam Robin Berben **Beroep** restaurateur Café Sjiek **Sinds** 1982 **Limburg** is thuis zijn **Trots op** Café Sjiek en mijn familie **Sjiek water** is lekker! En gratis natuurlijk. **Wateromzet** drinkwater uit de leiding: minimaal 25 karaffen in de winter en een veelvoud in de zomer. **Wijn** is de spiegel van alle goede facetten van het leven! **Verhouding** water is lekker en bij wijn een noodzaak: water - wijn = 1 - 2. Geldt ook voor bier. Jammer voor het water, maar dit is de goede volgorde! Een espresso hoort ook in die reeks thuis, maar daar heb je ook water voor nodig! **Lekkerste water ooit** na het sporten & uit de kraan. **Mooi** mijn kinderen en de Maas **Besparen** mag, maar niet op drinken & eten **Beste gerecht** hangt af van het jaargetijde, nu een zuurkoolschotel. **WML** Café Sjiek kan niet zonder water en dus niet... **Succes** u ook.

Broedende zang- vogels en bloemrijke graslanden

*Waterwinning combineren
met natuurontwikkeling*

De ontwikkeling en bescherming van natuurgebieden met een rijke variatie aan planten en dieren is WML wel toevertrouwd.

Neem nu het grondwaterwingebied Roosteren, nabij en langs de oevers van de Maas. Een uiterwaard van geulen en grindafzettingen, nu onderdeel van het project Grensmaas, dat hoogwaterbescherming combineert met natuurontwikkeling. WML bezit hier al 30 jaar 180 hectare grond. Niet zo gek dus dat een drinkwaterbedrijf dan ook een rol als natuurontwikkelaar op zich neemt.

WML begon in dit voormalig landbouwgebied met overgangsbeheer. Dat doe je door het telen van diepwortelende gewassen zonder bemesting. De stikstof die daarbij uit de bodem vrijkomt, wordt met de oogst afgevoerd. Een deel van het gebied bestaat nu uit grasland, enkele rijen populieren en bos. Er graast een kudde Konikpaarden.

In het andere deel liggen de winputten. Het is hooiland. Er staan rasters omheen. Paarden kunnen er niet in. Daardoor blijft het grondwater, belangrijkste bron voor drinkwater, schoon.

Inmiddels is in dit oude maïsland een veelzijdig natuurgebied ontstaan. Broedplaats voor wielewaal, bosrietzanger, boomvalk en ijsvogel. We vinden er kruiden als gulden sleutelbloem, wilde marjolein, beemd kroon en welriekende agrimonie. In 2009 zijn er zestien vlindersoorten aangetroffen.

Of neem de locatie Roodborn bij Eys, een ander pareltje waar waterwinning en biodiversiteit hand in hand gaan. Roodborn ligt in de kalkgraslanden in het Limburgse heuvelland.

WML kocht hier in 1970 akkerbouwgronden. Flora en fauna moesten door goed beheer hersteld worden. De zuidhellingen zijn ingezaaid met gras. Bij het maaien blijven wisselende stroken gras overstaan. Vochtminnende soorten verdwijnen en maken plaats voor drogere (kalk)graslanden.

De veranderingen in soorten is sinds 1994 spectaculair. Eerst was Engels raaigras dominant. En zag je in de velden overal gewone paardenbloem. Daarna rukten vlinderbloemigen als kleine klaver en basterdklaver op. Deze fase is nog niet geheel voorbij, hoewel inmiddels grassen als bergdravik en gestreepte witbol in de meerderheid zijn, naast soorten als hondskruid, bijenorchis en wilde marjolein.

Op de graften staan houtige soorten als hondсроos en zomereik. Ook het lager gelegen dal van de Eyserbeek, waar de meeste winputten liggen, is een biotoop van waardevolle flora en fauna. Zo combineert WML waterwinning met natuurontwikkeling.

Afgifte goederen > wml

WML helpt klant met verschillende diensten en producten

Als WML het beheer van een eigen leidingnetwerk overneemt, kan dat een klant veel kopzorgen schelen.

OKTOBER 2010 /

zuiver

Wat goed is voor de klant, is goed voor WML. Vanuit die gedachte werkt Frank Versteeg voor de zakelijke markt van het waterleidingbedrijf. Versteeg is accountmanager voor de groot-zakelijke klanten. WML kan hen met verschillende diensten en producten heel veel zorgen uit handen nemen.

WML is een overheidsbedrijf. Waarom verleent een overheidsbedrijf commerciële diensten?

“WML heeft in de loop der jaren een grote *know how* opgebouwd op het gebied van productie en distributie van drinkwater. Door deze kennis toe te passen in onze commerciële diensten en producten bieden wij tegen gunstige tarieven kwalitatief hoogwaardige oplossingen voor onze klanten. De opbrengsten hieruit dragen er aan bij dat we de tarieven van de drinkwaterlevering in Limburg laag kunnen houden. Het mes snijdt dus aan twee kanten.”

Wat kan WML voor de zakelijke klant betekenen?

“Veel. Van het verzorgen van de watervoorziening tot aansluitingsaccessoires zoals een waterontharder en breaktank, de aanleg en het beheer van het netwerk op het eigen terrein, onderhoud van de eigen waterbron en diensten zoals meting van de waterkwaliteit.”

Waar liggen voor WML de grootste kansen?

“Ik zie bij groot-zakelijke klanten veel kansen in het beheer van het leidingnetwerk op het eigen terrein, bijvoorbeeld op vakantieparken of bij zorginstellingen. Zo'n netwerk zie je niet en neem je dus al snel voor vanzelfsprekend aan. Het is echter van essentieel belang dat daar schoon en betrouwbaar water uitkomt, zonder storingen in de levering. WML heeft op dat gebied veel kennis en ervaring opgebouwd.”

Noem nog eens wat voordelen voor de klant.

“Als WML het beheer van een eigen leidingnetwerk overneemt, kan dat een klant veel kopzorgen schelen.

Het belang van kwalitatief schoon drinkwater wordt steeds belangrijker en een goed beheer van de eigen waterwinning is dan ook essentieel. De inschakeling van WML kan daarnaast ook tot kostenbesparingen leiden. Zo hoeft de klant geen eigen technische dienst in stand te houden en profiteert hij mee van de scherpe inkoop tarieven van WML. Bovendien heeft hij de zekerheid van een betrouwbare levering en een storingsdienst die binnen anderhalf uur ter plekke is. Of die voordelen interessant genoeg zijn? Daarover ga ik graag met de klant in gesprek.”

WML heeft voor de zakelijke markt een product-diensten-catalogus uitgebracht. De daarin vermelde producten en diensten worden in de toekomst verder uitgebreid. Kijk voor meer informatie op www.wml.nl/zakelijk, of bel Frank Versteeg (tel. 043 880 85 58) voor een exemplaar.

Voldoende bluswater is óók vurige wens van WML

Bluswater voor de Limburgse brandweer is bijna altijd van WML. Voor de hoeveelheid water die bij een brand nodig is, zijn de gemeenten verantwoordelijk. Bij WML, gemeenten en brandweer staat gezamenlijke aandacht voor de bluswatervoorziening hoog op de agenda. Een gesprek met Felix Manikowski, engineer watervoorziening bij WML, Rob Drummen, specialist risicobeheersing bij de brandweer Zuid-Limburg en Bert Nijssen, hoofd Afdeling Veiligheid en Handhaving bij de gemeente Sittard-Geleen.

Iedere gemeente heeft in vrijwel iedere straat ondergrondse of bovengrondse brandkranen. Aan deze kranen onttrekt de brandweer bluswater. Dit bluswater is afkomstig uit dezelfde leidingen als het drinkwater. Er gelden normen voor de hoeveelheid bluswater die nodig is om een brand van een bepaald risico te bestrijden.

Rob Drummen: “Naarmate er meer mensen nabij een brandhaard wonen, of meer brandbare materialen en stoffen in de buurt aanwezig zijn, stijgt het risico en heeft de brandweer meer bluswater nodig. Voor een brand in een nieuwbouwwoning is een capaciteit van 30 kuub water per uur meestal voldoende. Maar bij een brand in een flatgebouw, of een bedrijf in een dichtbebouwde omgeving, is 60 kuub per uur de norm. Hoe meer water er uit de leidingen komt, hoe groter de druk op de slang. En des te sneller kan het vuur onder controle zijn.”

Kleinere diameters

In het lopende project ‘Bluswater’ van de negentien gemeenten en de brandweer in Zuid-Limburg wordt de capaciteit per brandkraan door WML vastgesteld. Het project is de praktische uitwerking van een convenant tussen Vewin en de Nederlandse Vereniging voor Brandweercare en Rampenbestrijding (NVBR) over informatie-uitwisseling tussen brandweer en waterleidingmaatschappijen. Op sommige locaties in Zuid-Limburg is de bluswatercapaciteit onvoldoende door een te kleine diameter van oude leidingnetten. Verder zijn ook zogeheten vertakte en vermaasde leidingnetten van invloed op de

Naam: Rob Drummen
Functie + bedrijf: Specialist risicobeheersing Brandweer Zuid-Limburg

“We zullen bovendien meer moeten kijken naar innovatieve bluswatervoorzieningen. Het is toch zonde dat je drinkwater als bluswater gebruikt”.

bluswatercapaciteit.

“Bij vertakte leidingnetten,” legt Felix Manikowski uit, “verloopt de diameter van de waterleiding naar kleinere diameters. De leiding wordt steeds iets dunner. Het water kan daardoor sneller doorstromen en spoelt de leidingen schoon. Dat noemen we een zelfreinigend net. Dat kost minder in aanleg en onderhoud.”

Bij nieuwbouw of vervanging legt WML sinds 2005 vertakte leidingen aan. Maar voor 95% heeft WML in de provincie van oudsher nog vermaasde leidingnetten.

Manikowski: “Die zijn ruimer gedimensioneerd, waardoor er meer water doorheen kan. Dat is wat de brandweer graag wil. Nadeel is dat in deze leidingen sediment

Naam: Felix Manikowski
Functie + bedrijf: Engineer watervoorziening WML

“WML is zich er van bewust dat de diameter van waterleidingen voor de bluswatervoorziening cruciaal is.”

kan bezinken en ophopen. Bij gebruik van de brandkraan wordt er ineens veel water afgenomen. Dan kan het sediment opwervelen en met het water meegevoerd worden. Daarom moeten we regelmatig de waterleidingen spuien. Anders krijg je van dat bruine water uit je kraan. De consument zal dat niet graag drinken.”

Goedkeuring vragen

Bert Nijssen: “Volkomen begrijpelijk dat waterleidingbedrijven zich primair bekommeren om het drinkwater. Dat is ook een wettelijke

Naam: Bert Nijssen
Functie + bedrijf: Hoofd Afdeling Veiligheid en Handhaving Gemeente Sittard-Geleen.

“Als op risicovolle plekken bij een brand maar 30 kuub in plaats van 60 kuub water per uur uit de brandkranen komt, is dat toch een knelpunt?”

taak. Maar daardoor kan volgens mij niet de bluswatercapaciteit onder druk komen te staan. Hier ligt in zekere zin een tegengesteld belang. Als op risicovolle plekken bij een brand maar 30 kuub in plaats van 60 kuub water per uur uit de brandkranen komt, is dat toch een knelpunt?”

“Zeker,” beaamt Felix Manikowski, “WML is zich er van bewust dat de diameter van waterleidingen voor de bluswatervoorziening cruciaal is. We vragen de brandweer ook altijd eerst om goedkeuring als we leidingen vervangen door een vertakt net. En als gemeenten of brandweer daarom vragen, maakt WML ook een offerte om het blustekort op te heffen door er waterleidingen met een grotere diameter neer te leggen. Dat is

bijvoorbeeld in Schinnen gebeurd, waar bij de reconstructie van een weg meteen ook een waterleiding met een grotere diameter is neergelegd. Zo’n slimme combinatie scheelt kosten.”

Bert Nijssen stelt vast dat ook in zijn gemeente de bluscapaciteit niet overall conform de norm is. “Ik ben er echter niet 100% zeker van of de kosten voor het vervangen van een leiding met een betere bluswatervoorziening volledig voor rekening van de klant kan komen. Het is interessant om dat juridisch uit te zoeken. Vroeger waren de waterleidingbedrijven van de overheid, maar was er toen ook niet een bluswaterplichting? De burgers betalen bij hun waterrekening een heffing voor de openbare blusvoorziening.”

Stijgende kosten

Brandpreventie, risicobeheersing en handhaving van voorschriften krijgen sinds de rampen in Enschede (vuurwerkfabriek) en Volendam (cafébrand) veel aandacht. De samenleving accepteert minder risico’s.

“Maar daarmee zijn ook de kosten toegenomen,” signaleert Bert Nijssen, “hoe je die kosten kunt beheersen, hangt samen met de vraag hoeveel risico je wilt accepteren. Een andere kijk van de overheid op brandveiligheid dus. Moet het echt 60 kuub per uur bluscapaciteit zijn, of mag het op die plek ook iets minder? Daarnaast stijgen de kosten voor de brandweerinzet en zijn er minder vrijwilligers beschikbaar. Ook daarom moeten we intensief blijven doorgaan met voorlichting aan en bewustwording van burgers en bedrijven over brandpreventie. Meer brandmelders en sprinkler-

installaties, vluchtwegen creëren, het gebruik van snel ontvlambare materialen zoveel mogelijk vermijden. Er kan zoveel meer dat de zelfredzaamheid van burgers vergroot.”

Zakelijke markt

Ook verzekeringsmaatschappijen zullen (nog) hogere eisen aan brandveiligheid stellen en daarvan de hoogte van de premie laten afhangen. Rob Drummen: “We zullen bovendien meer moeten kijken naar innovatieve bluswatervoorzieningen. Het is toch zonde dat je drinkwater als bluswater gebruikt. We moeten als brandweer vaker water uit bluswaterriolen, sloten en rivieren halen en kleinere voertuigen met schuimblusystemen inzetten.”

WML onderzoekt nu de aanleg van blusputten. Die leveren grondwater voor blusvoorzieningen voor bedrijven. Felix Manikowski: “Dat kan voor de zakelijke markt een oplossing zijn als het aanleggen van een leiding te duur is. De capaciteit van sommige leidingnetten in Sittard-Geleen kan ook omhoog door de pompcapaciteit van bestaande drukvermeerderingsinstallaties op te voeren. Dan hoeft je geen leidingen te vervangen.” Rob Drummen: “Over deze oplossing is voor delen van Sittard-Geleen al tussen WML en brandweer gesproken. Wanneer eind dit jaar in het Zuid-Limburgse bluswaterproject alle knelpunten in bluscapaciteit in kaart zijn gebracht, kunnen er nog legio oplossingen aan de orde komen.”

Frikadellenproductie

Wie denkt dat hij vlees eet als hij een frikadell of kroket nuttigt, moet weten dat hij vooral heel veel water inneemt. Een kroket bestaat voor meer dan 40% uit water en in frikadellen zit meer dan 20% water. Voor snackfabrikant Mora is water niet alleen een hoofdbestanddeel, het is ook een belangrijk hulpmiddel. Het water dient als een soort glijmiddel waardoor de producten niet aan de machines blijven plakken. Bovendien worden producten niet in vet, maar in water gegaard. Omdat de smaak van het water van invloed is op de smaak van het produkt worden de kwaliteit en de smaak van het water dan ook voortdurend gekeurd.